

УДК 378:37.091.12:34-051]:8

DOI 10.32755/sjeducation.2026.01.342

**СТВОРЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СЕРЕДОВИЩА В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНЬОЇ
КОМПОНЕНТИ «УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»
ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ**

Шумейко Зінаїда Євгенівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і професійної етики,

*Пенітенціарна академія України
(14000, Україна, м. Чернігів, вул. Гонча, 34,
e-mail: zina1906@ukr.net)*

ORCID: 0000-0003-2705 0924

У статті досліджено особливості створення культурологічно орієнтованого середовища в процесі викладання освітньої компоненти «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для майбутніх юристів у закладах вищої освіти.

Констатовано, що культурологічно орієнтоване середовище – це освітній або соціальний простір (наприклад, школа, університет, громада), що активно інтегрує культурні цінності, знання, традиції та практики у свій функціонал, створюючи умови для формування культурно компетентної особистості, яка розуміє та поважає різноманітність, цінує власну культурну спадщину та може творчо взаємодіяти з мистецьким контекстом. Доведено, що в межах професійної підготовки майбутніх юристів необхідно звернути увагу не лише на формування знань про культуру як цілісну систему культурологічних і професійних умінь і навичок, а й на розвиток здатності грамотного використання культурної спадщини в освітній і професійній діяльності, готовності через діалог культур досягти певного рівня самопізнання, ознайомитися з морально-етичними та культурними надбаннями власного й інших народів, оволодіти певним культурознавчим мінімумом, мати потребу у правильній соціально-культурній самоідентифікації, утвердженні національної, культурної, соціальної толерантності. Потрібно сформуванати особливе культурологічно орієнтоване середовище в закладах вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх юристів, основними шляхами для створення якого є змістове наповнення окремих навчальних дисциплін, як-от «Українська мова (за професійним спрямуванням)», розроблення вибіркового освітніх компонентів, організація науково-дослідницької діяльності студентів, залучення їх до активної творчої діяльності. Обґрунтовано, що в процесі викладання освітньої компоненти «Українська мова (за професійним спрямуванням)» доцільно пропонувати для роз-

гляду під час лекційних і семінарських занять відповідні питання, пов'язані з культурологічним та історико-мовним матеріалом, організовувати проєктну діяльність здобувачів, активізовувати міждисциплінарні зв'язки з українською літературою та іншими видами мистецтва.

Ключові слова: загальнокультурна грамотність, культурологічно орієнтоване середовище, освітній процес, майбутні юристи, здобувачі вищої освіти, українська мова.

CREATION OF A CULTURAL-ORIENTED ENVIRONMENT IN THE PROCESS OF TEACHING THE EDUCATIONAL COMPONENT "UKRAINIAN LANGUAGE (PROFESSIONALLY ORIENTED)" FOR FUTURE LAWYERS

Shumeiko Zinaida,

PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Pedagogy and Professional Ethics,
Penitentiary Academy of Ukraine
(34 Goncha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine,
e-mail: zina1906@ukr.net)
ORCID: 0000-0003-2705 0924

The author of this article explores the features of creating a culturally oriented environment in the process of teaching the educational component "Ukrainian language (for professional orientation)" for future lawyers. It is stated that a culturally oriented environment is an educational or social space (for example, a school, university, community) that actively integrates cultural values, knowledge, traditions and practices into its functionality, creating conditions for the formation of a culturally competent individual who understands and respects diversity, values his own heritage and can creatively interact with the cultural context.

It has been proven that within the framework of professional training of lawyers, it is necessary to pay attention not only to the formation of knowledge about culture as a holistic system of culturological and professional skills and abilities, but also to the development of the ability to competently use cultural heritage in educational and professional activities, the readiness to achieve a certain level of self-knowledge through the dialogue of cultures, to get acquainted with the moral, ethical and cultural achievements of one's own and other peoples, to master a certain cultural minimum, as well as the need for correct socio-cultural self-identification of a person, the establishment of national, cultural, social tolerance. Accordingly, it is necessary to form a special culturally oriented environment in higher education institutions that provide professional training for future lawyers, the main ways to create which are to fill individual academic disciplines, such as "Ukrainian Language (for professional purposes)", with appropriate cultural, historical and linguistic material, develop selective

educational components, organize students' research activities, and involve them in active creative activities. It is substantiated that in the process of teaching the educational component "Ukrainian Language (for professional purposes)" it is advisable to propose for consideration during lectures and seminars relevant issues related to cultural and historical and linguistic material; organize project activities of applicants, and activate interdisciplinary connections with Ukrainian literature and other types of art.

Key words: *general cultural literacy, culturally oriented environment, educational process, future lawyers, higher education students, Ukrainian language.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах тотальної технологізації особливого значення набувають такі риси особистості, як креативність, мобільність, комунікабельність, здатність критично мислити, широка культурологічна обізнаність. Ці властивості потрібно формувати системно й цілеспрямовано в процесі здобуття персоналією середньої і вищої освіти, засобами різноманітних освітніх компонентів. Широкі можливості для формування зазначених якостей, а також для успішної особистісної самореалізації й розвитку творчого потенціалу в процесі навчальної і професійної діяльності може забезпечити загальнокультурна грамотність особистості, яку розглядають як здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва [3]. Окрім того, зазначена характеристика передбачає також глибоке розуміння власної національної ідентичності як основи для формування відкритого ставлення та поваги до всього розмаїття культурного самовираження інших [9]. Особливого значення набуває загальнокультурна грамотність для майбутніх юристів, адже вони мають демонструвати толерантне ставлення до представників різних національностей і етнічних груп, враховувати особливості їхньої ментальності, знаходити можливі шляхи до порозуміння й залагодження конфліктів.

На нашу думку, забезпечити підготовку фахівця, який матиме необхідний рівень сформованості загальнокультурної грамотності, можна лише шляхом створення особливого культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти. Як слушно зауважують дослідники [3; 4], культурологічно

орієнтоване середовище – це освітній або соціальний простір (наприклад, школа, університет, громада), що активно інтегрує культурні цінності, знання, традиції та практики у свій функціонал, створюючи умови для формування культурно компетентної особистості, яка розуміє та поважає різноманітність, цінує власну спадщину та може творчо взаємодіяти з культурним контекстом. Відповідно, створення культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх юристів, – це не просто наявність певного рівня культури в науково-педагогічних, педагогічних кадрів і адміністративних працівників, а й цілеспрямоване її використання для розвитку особистості майбутніх юристів, їхньої професійної підготовки та соціалізації, що передбачає занурення в різноманітні культурні форми й діалоги. Першочергового значення в цих процесах набуває навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)», що входить до циклу загальної підготовки майбутніх юристів у межах усіх освітньо-професійних програм для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з досліджуваної проблеми. Наукові засади викладання української мови в закладах середньої і вищої освіти розкриті в публікаціях Н. Бондаренко, Н. Голуб, В. Мельничайка, В. Онищука, М. Пентилюк, Л. Попової та інших українських дослідників. Побіжно до цього питання ми вже зверталися в контексті висвітлення інших аспектів викладання цієї освітньої компоненти в попередніх наукових публікаціях [7; 8; 12]. Проблема формування загальнокультурної грамотності майбутніх фахівців висвітлювалася також у наукових працях Т. Дорошенко, Н. Колесник, О. Кравченко-Дзондзи, О. Овчарук, З. Сироти, Н. Стеценко, Т. Чикалової, О. Шевнюк. Проте варто зазначити, що поза увагою науковців подекуди залишаються фактори, котрі впливають на формування загальнокультурної грамотності, одним з яких є середовище закладу вищої освіти, а також роль окремих освітніх компонентів у формуванні культурологічно орієнтованого середовища в закладі вищої освіти. Отже, постає необхідність більш ґрунтовного розгляду досліджуваної

проблеми в контексті реалій сьогодення і специфіки професійної підготовки майбутніх юристів у закладах вищої освіти.

Формулювання мети статті. Мета полягає в дослідженні особливостей створення культурологічно орієнтованого середовища в процесі викладання освітньої компоненти «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для майбутніх юристів.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Одним з основних факторів, що впливає на формування культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти, є зміст освітнього процесу, який С. Гончаренко пропонує розглядати як структуру, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої дає можливість здобути освіту й певну кваліфікацію [1], а Т. Коршевніюк тлумачить як зумовлену потребами суспільства систему знань, умінь і навичок особи, її професійних, світоглядних і громадських якостей, що має бути сформована у процесі здобуття освіти з огляду на перспективи розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури, мистецтва [4]. У контексті реформування освітньої галузі загалом варто констатувати, що на сьогодні професійна підготовка юристів у закладах вищої освіти спрямована насамперед на впровадження нових підходів до формування змісту й організації навчання, зокрема:

- дотримання європейських вимог щодо складання навчальних планів підготовки бакалаврів і магістрів з визначеним варіативним компонентом для вдосконалення професійної підготовки майбутніх юристів і забезпечення можливостей для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії;

- реалізацію «вільної траєкторії» освітньої діяльності здобувача безпосередньо під час опанування освітніх компонентів;

- урахування побажань здобувача вищої освіти щодо формування змістової і кредитної частин індивідуального навчального плану;

- забезпечення високого рівня практичної підготовки майбутнього юриста тощо [13, с. 8].

Науковці одностайні в думці, що рівень професійної підготовки майбутніх юристів значною мірою залежить від якості

викладання навчальних дисциплін, яка безпосередньо пов'язана із забезпеченням здобувачів відповідним навчальним матеріалом (сучасними якісними підручниками, навчальними й навчально-методичними посібниками, дидактичними матеріалами тощо). Важливого значення на сучасному етапі, в умовах дистанційного і змішаного навчання набуває використання комп'ютерної техніки, електронних освітніх ресурсів, що сприяють забезпеченню взаємозв'язків вищої освіти з іншими сферами життєдіяльності суспільства.

З метою створення культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх юристів, доцільно в процесі розроблення навчальних матеріалів і методичного інструментарію для викладання освітніх компонентів загальної і професійної підготовки дбати про реалізацію контекстного підходу, який Н. Мирончук розглядає як уведення змісту навчання до контексту виконання життєво важливих завдань у межах професійної діяльності, її предметного та соціального контекстів [9]. Науковець наголошує, що в процесі контекстного навчання відбувається трансформація навчальної діяльності у професійну з поступовою зміною пізнавальних потреб і мотивів, цілей, вчинків і дій, засобів, предмета й результатів на професійні; створюються психолого-педагогічні та дидактичні умови для постановки суб'єктом навчання власних цілей та їх досягнення, для руху його діяльності від навчання до праці [9]. Важливою характеристикою контекстного підходу до навчання є те, що він базується на застосуванні міждисциплінарних зв'язків, навчанні на основі проблем і використанні зовнішніх контекстів для навчання, а також наповнення змісту освітніх компонентів інформацією історико-суспільного, культурологічного й біографічного характеру.

У цьому контексті схарактеризуємо потенціал навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для створення культурологічно орієнтованого середовища. Передусім зауважимо, що в процесі опанування цієї освітньої компоненти в майбутніх юристів формується здатність і готовність до діалогу культур, що ґрунтуються на ком-

плексі засвоєних лінгвістичних знань, умінь і навичок з рідної, а подекуди й іноземної (за умови встановлення міждисциплінарних зв'язків) мов, знання сучасної соціокультурної системи Батьківщини та деяких інших країн, а також історичних умов, що впливали на їх становлення. Окрім того, формуються українознавчі знання і вміння здійснювати зіставний аналіз рідної та інших культур. У загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти визначено два види компетенцій: загальні, що охоплюють знання про світ, національну й загальнолюдську культуру, індивідуальний життєвий досвід, і комунікативні, що складаються з вербально-семантичного, лінгвокогнітивного й мотиваційно-прагматичного компонентів [2, с. 142]. У контексті створення культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти особливого значення, на нашу думку, набувають саме загальні компетенції.

Пропонуємо для розгляду під час лекційних і семінарських занять з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» такі питання: роль української інтелігенції у розбудові літературної мови (І. Франка, М. Драгоманова, Б. Грінченка, М. Грушевського, М. Коцюбинського, Лесі Українки); становлення норм українського правопису на Лівобережжі (Київський правопис, правопис П. Куліша, правописна система М. Драгоманова, Б. Грінченка) та в Галичині (друга хвиля «азбучної війни», правопис Є. Желехівського, діяльність С. Смаль-Стоцького та офіційне затвердження норм фонетичного правопису 1893 року); питання про запозичення та їхню адаптацію на україномовному ґрунті; творчість Івана Котляревського в історії становлення української літературної мови; діяльність представників «Руської трійці» як творців української літературної мови, «Русалка Дністровая» та її значення для розвитку літературної мови в Галичині; концепція літературної мови П. Куліша, його літературно-публіцистична та наукова діяльність, перекладацька праця в розбудові української літературної мови; феномен Шевченка як основоположника української літературної мови; художній, публіцистичний, науковий та епістолярний стилі в інтерпретації Т. Шевченка, жанрово-стильове різноманіття його літературного доробку. Зауважимо,

що ці питання можна пропонувати студентам для підготовки інформаційних повідомлень, презентацій, для групових і колективних проєктів, адже вони мають комплексний характер і потребують широкої обізнаності стосовно різних явищ і процесів.

Формуванню культурологічно орієнтованого середовища в межах навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» сприятиме звернення до творів української літератури, що передбачає також установаження зв'язків з міфологією, фольклором, культурними традиціями різних народів і національностей [12]. Це потребує підготовки відповідних коментарів, а також текстового та ілюстративного матеріалу. М. Стахів зазначає, що культурологічна інформація, яка міститься у структурі літературно-художнього твору, передбачає використання таких методичних прийомів: культурологічний коментар чи культурологічна довідка, культурологічна характеристика літературного образу, постановка проблемних запитань, за допомогою яких культурологічний матеріал пов'язується з аналізом твору, культурологічний аналіз, побудовані на зіставленні художнього тексту з першоджерелом [11].

Варто наголосити на важливості таких навчальних дисциплін із циклу загальної підготовки майбутніх юристів, як історія України, політологія, соціологія, релігієзнавство, оскільки вони дають змогу ознайомитись із широким історичним, суспільним, релігійним контекстами мовних і культурних явищ та процесів, сформуванню вміння коментувати мовні й мистецькі феномени, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, оцінювати їхнє значення в національному й цивілізаційному контекстах.

Для більш ефективного розв'язання проблеми створення культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх юристів, доцільно розробляти й вибіркові навчальні дисципліни відповідного спрямування [5]. Вони дають змогу в поглибленій, розгорнутій формі озброювати студентів знаннями й вміннями культурологічного спрямування, які не входять до обов'язкової, інваріантної частини змісту вищої освіти. О. Кравченко-Дзондза наголошує, що кожна навчальна дисци-

пліна має інформаційні, соціальні й технологічні властивості. При цьому інформаційний аспект охоплює зміст навчального предмета, соціальний – суб'єкти навчальної діяльності, а технологічний – форми, методи, засоби, прийоми розгортання освітньої діяльності суб'єктів на основі інформаційного аспекту [3]. Для формування культурологічно орієнтованого середовища доцільно пропонувати майбутнім юристам такі вибіркові навчальні курси, як-от: «Історія театру», «Історія українського кіномистецтва», «Історія візуальних мистецтв», «Медіакультура» тощо.

Аналіз наукових праць і досвід практичної діяльності дає підстави для висновку, що інтеграції культурологічних знань, умінь і навичок студентів можна досягнути шляхом організації проєктної інтерактивної роботи. М. Стахів вважає, що зміст кожного такого проєкту базується не на вивченні окремих тем чи опануванні готової інформації, а на обговоренні актуальних педагогічних та культурологічних проблем, цікавих для майбутнього фахівця [11]. Це можуть бути інтегровані проєкти в межах самостійної роботи студентів чи результат виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань. Зокрема пропонуємо такі варіанти проєктів, як-от: «Правове виховання дітей і юнацтва в давньоруську добу: звичаєве право і писемні пам'ятки», «Формування правової культури молоді на Запорізькій Січі», «Роль закладів освіти в правовому вихованні молоді XVI–XVIII ст.». Такі проєкти передбачають установа міжпредметних зв'язків історії України, сучасної української літературної мови, української літератури, педагогіки, етнографії тощо. Така робота водночас сприяє розширенню світогляду студентів, розвитку в них критичного мислення й креативності, вдосконаленню усного й писемного зв'язного мовлення.

На формування культурологічно орієнтованого середовища впливає і організація науково-дослідницької роботи майбутніх юристів, зокрема студентам варто пропонувати інтегровані теми міжпредметного характеру для виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань, курсових і кваліфікаційних робіт, а також для виступів на науково-практичних конференціях молодих учених, засіданнях науко-

вих гуртків і семінарів. Заохоченню студентів до науково-дослідницької діяльності сприяє проведення студентських олімпіад, конференцій, круглих столів, диспутів і дебатів, оглядів-конкурсів кваліфікаційних і курсових робіт.

Науковиця О. Панкратова зазначає, що успішному й ефективному формуванню культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти сприятиме залучення здобувачів до активної творчої діяльності, що стимулює пізнавальний інтерес до вивчення культури; створення на заняттях ситуацій успіху з опорою на міжпредметні зв'язки; допомога і контроль з боку викладача; активізація комунікативної та колективної взаємодії майбутніх фахівців засобами культуровідповідних форм і методів навчання; використання рефлексії [10]. На особливу увагу заслуговує практика залучення студентів до життя факультету чи закладу вищої освіти загалом, участі в заходах, організованих студентським самоврядуванням і виховним відділом університету. Для цього викладачі мають знати сфери студентських інтересів, їхній досвід творчої і соціокультурної діяльності (відвідування музичних чи художніх шкіл, танцювальних студій, літературних чи драматичних гуртків). Це може стати основою для формування культурологічної спрямованості майбутніх юристів і поглиблення в них відповідних знань, умінь і навичок.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У межах професійної підготовки майбутніх юристів необхідно звернути увагу не лише на формування знань про культуру як цілісну систему культурологічних та професійних умінь і навичок, а й на розвиток здатності грамотного використання культурної спадщини в освітній і професійній діяльності, готовності через діалог культур досягти певного рівня самопізнання, ознайомитися з морально-етичними та культурними надбаннями власного й інших народів, оволодіти певним культурознавчим мінімумом, мати потребу у правильній соціально-культурній самоідентифікації, утвердженні національної, культурної, соціальної толерантності. Потрібно сформува-ти особливе культурологічно орієнтоване середовище в закладах вищої освіти, основними шляхами для створення

якого є наповнення окремих навчальних дисциплін, як-от «Українська мова (за професійним спрямуванням)», відповідним культурологічним, історико-мовним матеріалом, а також розроблення вибіркового освітніх компонентів, організація науково-дослідницької діяльності студентів, залучення їх до активної творчої діяльності.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у більш ґрунтовному дослідженні ролі інших освітніх компонентів у формуванні культурологічно орієнтованого середовища в закладах вищої освіти, що здійснюють професійну підготовку майбутніх юристів.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

3. Кравченко-Дзондза О. Е. Компетентнісна парадигма підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Молодь і ринок*. 2017. № 10 (153). С. 84–90.

4. Коршевнюк Т. В. Ретроспективний аналіз підходів до визначення поняття «зміст освіти» в педагогічній науці ХХ століття. *Педагогічні науки*. 2014. Вип. 121. С. 89–99.

5. Лілік О. Вибіркові освітні компоненти в професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури в магістратурі. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2024. № 2 (13). С. 110–121.

6. Лілік О. О., Сазонова О. В. Формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами художньої культури. *New inception*. 2020. № 1. С. 37–44.

7. Лілік О. О., Шумейко З. Є. Особливості формування візуальної грамотності здобувачів вищої освіти засобами навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2023. № 1. С. 125–135.

8. Лілік О. О., Шумейко З. Є. Формування креативності здобувачів вищої освіти (на матеріалі навчального курсу «Українська мова за професійним спрямуванням»). *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2023. № 2 (11). С. 125–135.

9. Мирончук Н. М. Контекстний підхід у підготовці студентів до професійної діяльності у зарубіжній педагогічній теорії. *Креативна педагогіка*. 2018. Вип. 13. С. 95–101.

10. Панкратова О. М. Культурологічна компетентність вчителів і її формування. URL: www.pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok (дата звернення: 10.01.2026).

11. Стахів М. Соціокультурна мобільність як складова професійної компетентності педагога. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 474–479.

12. Шумейко З. Формування культурологічної компетентності майбутніх фахівців Державної кримінально-виконавчої служби засобами художньої літератури. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22. Т. 3. С. 146–149.

13. Ярош А. Сучасні підходи до організації підготовки юристів в Україні. *Право. Людина. Довкілля*. 2021. Т. 12. № 1. С. 6–11.

References

1. Goncharenko, S. U. (1997), *Ukrainian Pedagogical Dictionary*, Lybid, Kyiv.

2. Pan-European recommendations on language education: study, teaching, assessment (2003), by S. Yu. Nikolaieva (Ed.), Lenvit, Kyiv, 273 p.

3. Kravchenko-Dzondza, O. E. (2017), "Competency paradigm of training future primary school teachers", *Youth and market*, № 10 (153), pp. 84–90.

4. Korshevnyuk, T. V. (2014), "Retrospective analysis of approaches to defining the concept of "educational content" in pedagogical science of the 20th century", *Pedagogical Sciences*, Iss. 121, pp. 89–99.

5. Lilik, O. (2024), "Selective educational components in the professional training of future teachers of Ukrainian language and literature in the master's degree", *Scientific Herald of Sivershchyna. Series: Education. Social and Behavioral Sciences*, № 2 (13), pp. 110–121.

6. Lilik, O. O. and Sazonova, O. V. (2020), "Formation of cultural competence of future primary school teachers through the means of artistic culture", *New inception*, № 1, pp. 37–44.

7. Lilik, O. O. and Shumeiko, Z. Ie. (2023), "Features of the formation of visual literacy of higher education applicants by means of the educational discipline "Ukrainian language for professional orientation", *Scientific Herald of Sivershchyna. Series: Education. Social and Behavioural Sciences*, № 1, pp. 125–135.

8. Lilik, O. O. and Shumeiko, Z. Ie. (2023), "Formation of creativity of higher education applicants (based on the material of the educational course "Ukrainian language for professional orientation)", *Scientific Herald of Sivershchyna, Series: Education. Social and Behavioural Sciences*, № 2 (11), pp. 125–135.

9. Myronchuk, N. M. (2018), "Contextual approach in preparing students for professional activity in foreign pedagogical theory", *Creative Pedagogy*, Iss. 13, pp. 95–101.

10. Pankratova, O. M. "Cultural competence of teachers and its formation", available at: www.pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok (accessed 10 January 2026).

11. Stakhiv, M. (2017), "Sociocultural mobility as a component of the professional competence of a teacher", *Young Scientist*, № 3, pp. 474–479.

12. Shumeiko, Z. (2020), "Formation of cultural competence of future specialists of the state penitentiary service through the means of fiction", *Innovative Pedagogy*, Iss. 22, Vol. 3, pp. 146–149.

13. Yarosh, A. O. (2021), "Modern approaches to the organization of lawyers' training in Ukraine", *Law. Human. Environment*, Vol. 12, No. 1, pp. 6–11.

Дата першого надходження статті до видання: 14.01.2026.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 31.01.2026.

Дата публікації (оприлюднення): 23.03.2026.